

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Boverket

Yttrande över förslag till föreskrifter om motordrivna anordningar

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

I remissen föreslås nuvarande H-föreskrifter om hissar och vissa andra motordrivna anordningar delas upp i tre nya, separata grundförfattningar. Syftet är att skapa ett förenklat och mer konsekvent regelverk som förbättrar förutsättningarna för en likvärdig tillämpning.

Regelrådet anser att konsekvensutredningens kvalitet hade förbättrats av mer information om vilka de berörda företagen är avseende såväl antal som storlek. Vidare framgår att de direkta kostnadsmässiga konsekvenserna av förslagen bedöms vara en relativt stor insats för branschen initialt, men preciseringar och beräkningar saknas helt. Även avseende det nya dokumentationskravet saknas kvantifieringar. Därutöver konstaterar Regelrådet att det är otydligt om kravnivån är helt oförändrad i förhållande till H-föreskrifterna eller inte, och att det inte finns någon redovisning kring vad förtydligandet om att en motordriven anordning ska vara fackmässigt projekterad, utförd och installerad kan komma att få för effekter för företagen. Sammantaget är detta avgörande för ställningstagandet.

Innehållet i förslaget

I förslaget till nya föreskrifter om motordrivna anordningar görs en uppdelning av bestämmelserna i föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar, H-föreskrifterna, i tre separata grundförfattningar: förslag till föreskrifter om krav för användning av motordrivna anordningar, förslag till föreskrifter om utförande av kontroll samt ackreditering av kontrollorgan för motordrivna anordningar, och förslag till föreskrifter om hissar för uppfyllandet av hissdirektivet 2014/33/EU. De nya författningarna föreslås träda i kraft den 1 december 2025. Samtidigt upphävs nu gällande H-föreskrifter.

Förslaget till föreskrifter om krav för användning av motordrivna anordningar innebär i huvudsak följande ändringar jämfört med H-föreskrifterna:

- Den bestämmelse som preciserar möjligheten att göra avsteg från föreskrifterna med hänsyn till byggnadsverkets eller anordningens förutsättningar kompletteras med ett nytt dokumentationskrav.
- Det förtydligas att en motordriven anordning ska vara fackmässigt projekterad, utförd och installerad för att säkerställa att anordningen uppfyller kraven på säkerhet och

hälsa. Även vad gäller skötsel, underhåll och fortlöpande tillsyn av en motordriven anordning förtydligas att detta ska utföras fackmässigt.

- Detaljerade regler i allmänna råd i H-föreskrifterna om vilka moment fortlöpande skötsel och tillsyn bör omfatta för olika typer av anordningar överförs inte till författningsförslaget. Detsamma gäller allmänna råd om driften av linbaneanläggningar för persontransport.
- En ny bestämmelse införs som ersätter intervall för magnetinduktiv undersökning av linor till linbanor och bergbanor respektive släpliftar. Bestämmelsen innebär ett nytt krav på inledande undersökning. Återkommande undersökningar ska sedan ske med erforderliga intervall.

Vidare anges att förslaget till föreskrifter om utförande av kontroll samt ackreditering av kontrollorgan för motordrivna anordningar till stor del har behållits helt oförändrat. I syfte att förtydliga reglerna har det i författningsförslaget dock gjorts vissa språkliga justeringar som inte är avsedda att innebära någon ändring i sak.

Beträffande förslaget till föreskrifter om hissar för uppfyllandet av hissdirektivet 2014/33/EU anges att det inte innebär några ändringar i sak.

Bedömning av delasppekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

Förslagsställaren anger att det finns kritik mot H-föreskrifterna som går ut på att föreskrifterna och de allmänna råden ofta uppfattas som svårästa och omfattande. Detta beror på hur reglerna är strukturerade och presenterade. H-föreskrifterna innehåller bland annat många och omfattande allmänna råd samt upplysningar eller hänvisningar till andra myndigheters dokument eller branschregler. H-föreskrifterna innehåller även regler i bilagor.

Utformningen av H-föreskrifterna har, enligt förslagsställaren, bidragit till en otydlig rollfördelning mellan staten och samhällsbyggnadsbranschen. Trots att allmänna råd är rekommendationer tillämplar berörda aktörer i praktiken många gånger allmänna råd som föreskrifter. De allmänna råden har därför i stor utsträckning blivit normerande.

Mot bakgrund av detta har Boverket genomfört en översyn av reglerna om motordrivna anordningar. Översynen syftar till att skapa ett förenklat och konsekvent regelverk som ger berörda aktörer bättre förutsättningar för en likvärdig tillämpning. Efter översynen ska författningarna bestå av färre regler, vara formulerade som teknik- och materialneutrala funktionskrav samt bara innehålla bindande föreskrifter. Förslagen påverkar inte kravnivåerna enligt lag och förordning.

Reglerna kommer, enligt förslagsställaren, att möjliggöra för samhällsbyggnadssektorn att utveckla nya lösningar på ett bättre sätt än med nuvarande regler och på så sätt främja innovationer. Därmed skapas bättre förutsättningar för ett mer kostnadseffektivt byggande och en ökad konkurrens kan stimuleras.

Regelrådet finner redovisningen av problembeskrivning och syftet med förslaget godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Det anges att nollalternativet är att H-föreskrifterna förblir oförändrade, vilket innebär att samtliga problem med nuvarande regelstruktur kvarstår.

Regelrådet finner redovisningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas kortfattad men godtagbar.

Alternativa lösningar

Boverket anger att för varje föreskrift och allmänt råd har alternativa lösningars ändamålsenlighet, effektivitet och konsekvenser analyserats. Det har resulterat i att vissa regler i H-föreskrifterna inte återfinns i författningsförslagen och att en del regler har modifierats för att bli mer träffsäkra eller mer effektiva. I vissa fall har allmänna råd gjorts till tydligt bindande krav. I andra fall har detaljer i allmänna råd eller föreskrifter tagits bort, vilket skapar möjlighet för mer situationsanpassade bedömningar och lösningar.

Generellt uppges att den alternativa lösningen till författningsförslagen är att de preciserade reglerna om säkerhet vid användning, förbättringskrav och underhåll för motordrivna anordningar i H-föreskrifterna upphävs och inte ersätts med nya föreskrifter. Om det bara finns krav på lag- och förordningsnivå kan dock, uppger förslagsställaren, olycksrisken avseende motordrivna anordningar öka. Det kan också vara svårt att tolka de övergripande samhällskraven i lag och förordning, vilket kan leda till höga tillämpningskostnader för berörda aktörer. Denna alternativa lösning har således inte valts för något av de nya författningsförslagen.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar tillräcklig och således godtagbar.

Berörda företag

Boverket anger att författningsförslaget påverkar de aktörer i samhällsbyggnadssektorn som kommer i kontakt med anordningarna, bland annat ägare av motordrivna anordningar, fastighetsägare, byggherrar, tillverkare, installatörer, serviceföretag, kontrollorgan, boende och användare av motordrivna anordningar.

Fastighetsägare och byggherrar är en heterogen grupp och utgörs dels av stora fastighetsägare med ett bestånd av tusentals fastigheter, dels av små fastighetsägare eller privatpersoner med få eller enstaka fastigheter i sitt bestånd. Företag som är ägare av motordrivna anordningar och som kan beröras återfinns även i vitt skilda branscher och sektorer. Fastighetsägare kan i egenskap av ägare till kommersiella fastigheter, kontor eller bostäder ha ansvar för till exempel hissar, motordrivna portar och rulltrappor. Ägare av motordrivna anordningar kan även driva skidanläggningar, där det finns ägaransvar för linbanor, bergbanor och släpliftar.

Den som ansvarar för en motordriven anordning har ett ansvar för att denna uppfyller de samhällskrav som preciseras i föreskrifterna. Utförandet av de åtgärder som krävs och därigenom tillämpningen av föreskriften sker i huvudsak av tillverkare, installatörer och serviceföretag på beställning av den som bygger, äger eller förvaltar fastigheter och andra anläggningar med motordrivna anordningar.

Byggherrar, fastighetsägare och ägare av hissar eller andra motordrivna anordningar kan påverkas av föreskrifterna om krav för användning av motordrivna anordningar. Påverkan

bedöms främst vara indirekt och är främst förknippad med de kostnader som kan uppstå för tillverkare, installatörer och serviceföretag och som belastar den som anlitar dessa. Med tillverkare, installatörer och serviceföretag avses i det här sammanhanget företag som tillverkar, monterar och underhåller hissar eller vissa andra motordrivna anordningar samt konsultföretag som erbjuder tjänster som till exempel projektering och projektledning.

Det anges att det finns cirka 25 företag som installerar hela eller delar av hissar. Uppskattningsvis finns 100–150 företag som utför ombyggnation av hissar. Det finns utöver detta cirka 20 fristående hisskonsulter som hjälper till med planering inför ombyggnation av hissar.

Vidare anges att förslaget till föreskrifter om utförande av kontroll samt ackreditering av kontrollorgan för motordrivna anordningar främst påverkar företag som utför kontroll av motordrivna anordningar. Andra företag som indirekt kan påverkas är ägare av motordrivna anordningar, fastighetsägare, byggherrar, tillverkare, installatörer och serviceföretag. Enligt uppgift i remissen finns det nio företag i Sverige som är ackrediterade kontrollorgan för kontroll av motordrivna anordningar.

Regelrådet gör följande bedömning. För några branscher finns uppgifter om antal företag, medan det saknas för andra. Det framgår inte hur stora de berörda företagen är. Denna avsaknad av information är, som Regelrådet ser det, en tydlig brist. Informationen om vilka branscher företagen är verksamma i är dock tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag bristfällig.

Förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter

Boverket bedömer att författningsförslagen kommer att få begränsade direkta konsekvenser för tillämpningen jämfört med hur de gällande allmänna råden tillämpas i dag. Författningsförslagen utgår från en oförändrad kravnivå, och de beprövade lösningar som ofta tillämpas i dag kommer alltså att kunna användas i framtiden.

Det anges att de tre föreslagna nya författningarna, jämfört med gällande H-föreskrifter, i huvudsak innebär en strukturell förändring och regelförenkling. Författningsförslagen innebär få ändringar i sak och ändrar i princip inte kraven på själva anordningarna. Till stor del har formuleringar av funktionskraven i H-föreskrifterna behållits.

Direkta kostnadsmässiga konsekvenser för berörda aktörer uppstår, enligt förslagsställaren, framför allt till följd av tid för inläring, anpassning av arbetssätt och kompetensutveckling. Utbildningsmaterial, handböcker, vägledningar och dylikt som hänvisar till H-föreskrifterna kommer behöva ändras. Företagsinterna dokument som checklistor, underlag för egenkontroller, kvalitetssäkring med mera kommer behöva skrivas om med nya hänvisningar och nya regelformuleringar, liksom även litteratur, digitala hjälpmedel och dylikt. Detta bedöms vara en relativt stor insats för branschen initialt. Mycket av det nödvändiga utvecklingsarbetet och förvaltningen av genomfört utvecklingsarbete förväntas kunna ske via branschorganisationer.

Samtidigt har bestämmelserna i författningsförslaget, i förhållande till H-föreskrifterna, omstrukturerats och blivit mer renodlade och lättlästa. Uppdelningen i separata grundförfattningar tydliggör reglernas syfte och underlättar förståelsen och tillämpningen. Detta innebär, anger förslagsställaren, framför allt en administrativ lättnad som kan resultera i

en tidsbesparing. Därigenom kan de kostnader som är förenade med regeltillämpning minska på sikt.

I remissen anges att bestämmelsen i förslaget till föreskrifter om krav för användning av motordrivna anordningar som preciserar möjligheten att göra avsteg från föreskrifterna med hänsyn till byggnadsverkets eller anordningens förutsättningar kompletteras med ett nytt dokumentationskrav. Om avsteg från föreskrifterna görs ska skälen för detta samt de åtgärder som vidtagits för att ge ett tillfredställande skydd för säkerhet och hälsa dokumenteras. Det är byggherren som har ansvaret för att en åtgärd uppfyller alla krav i författningen och som avgör om ett mindre avsteg från en föreskrift kan tillämpas. Det är därför, enligt förslagsställaren, lämpligt att införa ett krav på att mindre avsteg ska dokumenteras i samband med projekteringen. Det ställs inga formkrav på hur dokumentationen ska gå till; det kan till exempel ske genom en tydlig notering på en relevant handling. Denna dokumentation behöver byggherrar även ta fram då den efterfrågas av kontrollorganen vid avsteg från föreskrifterna. Kravet bedöms inte bli en betungande uppgift för byggherren. Det uppges vara svårt att vidta lov- eller anmälningspliktiga åtgärder utan dokumentation om att kraven uppfylls på något sätt, men generellt bedömer Boverket att författningsförslaget innebär små höjningar av dokumentationskostnaderna.

Regelrådet gör följande bedömning. Regelrådet kan konstatera att konsekvensutredningen innehåller viss information om förslagets effekter för företagens kostnader, men att denna brister avseende såväl tydlighet som transparens. Det är till exempel inte helt klart om kravnivån är helt oförändrad i förhållande till H-föreskrifterna eller inte. Vidare återfinns ingen redovisning kring vad förtydligandet om att en motordriven anordning ska vara fackmässigt projekterad, utförd och installerad kan komma att få för effekter för berörda företag. De direkta kostnadsmässiga konsekvenser som bedöms uppstå framför allt till följd av tid för inläring, anpassning av arbetssätt och kompetensutveckling kvantifieras inte, och förslagsställaren anger inte heller om det har gjorts några försök härvidlag. Eftersom detta bedöms vara en relativt stor insats för branschen initialt är avsaknad av precisering och beräkningar, som Regelrådet ser det, en uppenbar brist. Även avseende det nya dokumentationskravet saknas kvantifieringar.

Inget anges i remissen om förslagets effekter för intäkter. Avsaknad av sådan information är, enligt Regelrådets mening, en brist.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter bristfällig,

Påverkan på konkurrens och särskilda hänsyn till små företag

Påverkan på konkurrens

Det anges att förslaget till föreskrifter om krav för användning av motordrivna anordningar innebär att staten inte längre anger vilka metoder som bedöms uppfylla föreskrifterna. Därmed får samhällsbyggnadsbranschen större möjligheter och starkare incitament att utveckla egna metoder och lösningar. Det kan leda till att nya produkter och metoder och mer kostnadseffektiva lösningar utvecklas, vilket kan bidra till bättre konkurrensförutsättningar på lång sikt.

Regelrådet gör följande bedömning. Informationen i konsekvensutredningen är mycket kortfattad. Eftersom det är oklart hur många företag som berörs och hur stora de är, samtidigt

som även kostnadsbilden är högst oklar, anser Regelrådet att det inte kan uteslutas att företagen kan komma att påverkas på fler sätt än vad som anges ovan.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrens bristfällig.

Särskilda hänsyn till små företag

Boverket bedömer att förslaget till föreskrifter om krav för användning av motordrivna anordningar och förslaget till föreskrifter om utförande av kontroll samt ackreditering av kontrollorgan för motordrivna anordningar inte får några särskilda konsekvenser för små företag.

Regelrådet gör följande bedömning. Informationen i remissen är mycket kortfattad, och det är oklart hur många små företag som berörs. De kostnader som bedöms uppkomma i termer av, exempelvis, tid för inläring, anpassning av arbetssätt och kompetensutveckling samt förslaget om ett nytt dokumentationskrav kan, som Regelrådet ser det, komma att slå särskilt hårt mot de små företagen. Mot denna bakgrund anser Regelrådet att konsekvensutredningen brister avseende såväl transparens som tydlighet.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små företag bristfällig.

Åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och andra effekter

Boverket anger att åtgärder och beslut som vidtas av det offentliga bör vara samhällsekonomiskt motiverade, proportionerliga och kostnadseffektiva. Det innebär att förslagen om nya regler om motordrivna anordningar bör vara utformade så att de inte medför mer långtgående kostnader och begränsningar för berörda aktörer än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med åtgärderna i fråga.

Myndigheten uppger att man har säkerställt att förslaget inte medför mer långtgående kostnader och begränsningar än vad som är nödvändigt för att uppnå dess syfte främst genom att utreda alternativa lösningar. För varje föreskrift har alternativa lösningars ändamålsenlighet, effektivitet och konsekvenser analyserats (se även under rubriken Alternativa lösningar ovan). Detta har resulterat i att vissa regler i H-föreskrifterna inte finns i författningsförslaget och att delar ur H-föreskrifternas allmänna råd finns som föreskrifter. En del regler har modifierats för att bli mer träffsäkra eller mer effektiva. Beträffande förslaget till föreskrifter om hissar för uppfyllandet av hissdirektivet 2014/33/EU anges att inga ändringar gentemot H-föreskrifterna har genomförts.

Sammantaget anser Boverket att förslaget inte medför mer långtgående kostnader och begränsningar än vad som är nödvändigt för att uppnå dess syfte.

Regelrådet finner redovisningen av åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och andra effekter godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

De nya författningarna föreslås träda i kraft den 1 december 2025. Samtidigt kommer H-föreskrifterna upphävas genom en annan författning.

Det anges att förslaget till föreskrifter om krav för användning av motordrivna anordningar och förslaget till föreskrifter om utförande av kontroll samt ackreditering av kontrollorgan för motordrivna anordningar i huvudsak innebär strukturella förändringar och regelförenklingar. Förslagen innebär få ändringar i sak och ändrar i princip inte kraven på själva anordningarna. Kompetenskraven för kontrollorganen uppges vara oförändrade i förhållande till gällande bestämmelser i H-föreskrifterna. Boverket bedömer därför att det inte behövs övergångsbestämmelser i dessa fall.

Myndigheten anger att förslaget till föreskrifter om hissar för uppfyllandet av hissdirektivet 2014/33/EU endast innebär en strukturell förändring genom vilken bestämmelserna i H-föreskrifterna som införlivar hissdirektivet överförs till en egen separat grundförfattning. I författningen som upphäver H-föreskrifterna finns behov av övergångsbestämmelser som säkerställer att intyg och beslut från anmälda organ samt CE-märkning som skett och EU-försäkran om överensstämmelse som utfärdats före den 1 december 2025 enligt H-föreskrifterna har fortsatt giltighet.

Beträffande förslaget till föreskrifter om krav för användning av motordrivna anordningar och förslaget till föreskrifter om utförande av kontroll samt ackreditering av kontrollorgan för motordrivna anordningar anges att för att föreskrifterna ska få avsedd effekt vid ikraftträdandet bör informationsinsatser riktas mot reglernas tillämpare. Detta kan ske genom Boverkets ordinarie kanaler – såsom PBL kunskapsbanken och vägledningar – men även genom mer målgruppsanpassade utbildningar och seminarier.

Förslaget till föreskrifter om hissar för uppfyllandet av hissdirektivet 2014/33/EU uppges inte innebära några ändringar som kan medföra behov av speciella informationsinsatser. Myndigheten kommer dock informera om den nya regelstrukturen för föreskriften på sin webbplats.

Regelrådet finner redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Förslagsställaren anger att det är viktigt att följa upp och utvärdera reglerna för att säkerställa att tillämpningen av dem sker på ett korrekt sätt.

Bedömningen är att en utvärdering av de tre nya grundförfattningarna om motordrivna anordningar kan ske fortlöpande från ikraftträdandet. En första samlad utvärdering bör dock genomföras först omkring år 2028–2029 samtidigt med den utvärdering som planeras för myndighetens övriga nya byggregler. Flera olika aktörer berörs av och tillämpar reglerna i de tre föreslagna författningarna. En utvärdering bör innefatta konsekvenserna för framför allt byggherrar, ägare och andra ansvariga för motordrivna anordningar, kontrollorgan och byggnadsnämnder.

Regelrådet finner redovisningen av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas tillräcklig och således godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

Boverket anger att författningsförslaget stämmer överens med de skyldigheter som Sveriges medlemskap i Europeiska unionen innebär.

Avseende förslaget till föreskrifter om krav för användning av motordrivna anordningar och förslaget till föreskrifter om utförande av kontroll samt ackreditering av kontrollorgan för motordrivna anordningar anges att informationsförfarande enligt förordningen (1994:2029) om tekniska regler kommer att genomföras eftersom författningsförslaget innehåller sådana tekniska regler som avses i 2 § samma förordning. Vidare bedöms att dessa båda förslag innehåller regler som berör tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet. Förslagen bedöms därför också vara anmälningspliktiga enligt 2 § förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden, som hänvisar till tjänstedirektivet.

Regelrådet finner inget som talar emot förslagsställarens bedömning och finner därmed redovisningen av förslagens överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven godtagbar.

Övrigt av relevans för ärendet eller Regelrådets bedömning

Regelrådet finner inget övrigt av relevans för ärendet eller Regelrådets bedömning.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 26 februari 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Hans Peter Larsson, Peter Nilsson, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Ulrika Wienecke.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Ulrika Wienecke
Föredragande